

การพัฒนาแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
THE DEVELOPMENT OF TEACHING MODEL USING COMMUNITY
LEARNING RESOURCES TO ENHANCE ANALYTICAL THINKING ABILITY OF
MATTHAYOM 3 (GRADE 9) STUDENTS

ฉัตรธิภรณ์ ศิริวัฒน์

CHATIPHON SIRIWAT

โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร)

THETSABAN 1 BURAPHA WITTHAYAKON SCHOOL

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

รับบทความต้นฉบับ : 14 กันยายน 2561

ตอบรับการตีพิมพ์บทความ : 25 กุมภาพันธ์ 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการสอน ศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนด้วยการเปรียบเทียบความสามารถและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครราชสีมา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 3 ห้อง รวม 148 คน ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จากนั้นนำข้อมูลออกแบบและพัฒนาแบบการสอน โดยใช้เครื่องมือในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) จึงนำไปจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และแบบวัดความพึงพอใจ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ซึ่งทั้ง 2 ฉบับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้อง 48 คน ทดสอบประสิทธิภาพ กระบวนการและผลลัพธ์การสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ใช้สถิติ t-test dependent และศึกษาความพึงพอใจโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมาได้เรียกว่า ITBAS Model ทำการทดสอบประสิทธิภาพพบว่า มีค่าเท่ากับ 81.54/81.18 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยหลังเรียนนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโดยภาพรวมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$)

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบการสอน, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ABSTRACT

The research objectives were to 1) develop a teaching model; 2) study the results of using the teaching model by comparing students' ability; and 3) study the students' learning satisfaction toward the use of teaching model via community learning resources to enhance the analytical thinking ability of Matthayom 3 students at Thetsaban 1 School (Burapha Witthayakon), under the authority of Educational Division of Nakhon Ratchasima Municipality, on 2nd semester of the academic year 2017. The research participants consisted of 148 students selected from 3 classrooms. The collected data were used to design and develop a teaching model. The research instruments consisted of 1) a plan of learning management carried the highest level of general quality ($\bar{X}$ =4.93); and 2) the reliability of the whole test at 0.92, and a questionnaire of satisfaction with IOC at 1.00 on every item and the reliability of the whole questionnaire at 0.96 both test and questionnaire were from the 48 participants selected by using cluster random sampling method. Finally, the satisfaction results were studied by assessing for mean and standard deviation. The research findings revealed that the developed teaching model called ITBAS Model carried the efficiency level at 81.54/81.18 which illustrated that it met the defined criteria. After teaching, it showed that the students had analytical thinking ability higher than they did before teaching with significance in statistic at 0.05. Moreover, the students' satisfaction toward the teaching model was in the highest level in general ($\bar{X}$ =4.72).

Keywords: The development of teaching model, Community learning resources, Analytical thinking ability

บทนำ

การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิต บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถในแต่ละด้าน เหนือกว่าบุคคลอื่น ๆ ทั้งด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทั้งหมด เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้ ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญคือ การสังเกต การเปรียบเทียบ การคาดคะเน และการประยุกต์ใช้ การประเมิน การจำแนกแยกแยะประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุปผลเชิงเหตุผล การศึกษาหลักการ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจ ด้วยเหตุผล ทักษะการคิดวิเคราะห์จึงเป็นทักษะการคิดระดับสูง ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการคิดทั้งหมด ทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดแก้ปัญหา (Susaoraj, 2008, p. 48) ดังที่ Laoreandee (2010, p. 11) ได้กล่าวว่า “ในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการคิดของบุคคลและทักษะชีวิต เพื่อความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่อย่างสันติสุขในสังคมโลก เพราะความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเรียนรู้และปฏิบัติงานในวิชาชีพ และการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์เป็นทักษะที่จะต้องมีการสร้างและพัฒนาจนเกิดความชำนาญ”

การจัดการศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หนึ่งในนั้นคือ สามารถพูดแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟัง

และดู นำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีศิลปะในการพูด สามารถพูดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูดและระบุนความสำคัญต่อทักษะการฟัง การดู และการพูดในสาระที่ 3 มาตรฐาน ท 1.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์ ทั้งนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (Office of the National Economic and Social Development Board, 2011, p. 45-46) กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้มาป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติทำให้ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) วิชาภาษาไทย มาตรฐาน ท 1.1 ปีการศึกษา 2558-2561 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติพื้นฐาน (O-NET) วิชาภาษาไทย มาตรฐาน ท 1.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร)

ปีการศึกษา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ			คะแนนเฉลี่ยรวม
	ระดับจังหวัด	ระดับภาค	ระดับประเทศ	
2558	44.63	44.32	45.40	43.93
2559	44.72	43.23	45.78	40.47
2560				
2561				

ที่มา : Burapha Wittayakorn, 2017, unpagued.

จะเห็นได้ว่าผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) ได้คะแนนวิชาภาษาไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับจังหวัด ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับภาค และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ครูผู้สอนยังคงเน้นการบรรยายจากตำรา เพื่อให้นักเรียนเกิดการท่องจำมากกว่าฝึกการคิดวิเคราะห์ ซึ่งการสอนในลักษณะนี้ทำให้นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์ และพิจารณาเหตุผล และอีกประการหนึ่งคือครูผู้สอนไม่ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนคิดวิเคราะห์ให้มีขั้นตอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ขาดชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการคิดวิเคราะห์ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นผู้สอนควรเปลี่ยนระบบการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์มากขึ้น โดยใช้รูปแบบที่เหมาะสมและอาจนำสื่อวัตกรรมการสอนแบบใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้ชุดการเรียน การใช้บทเรียนสำเร็จรูป สื่อ CAI การใช้ฝึกทักษะที่หลากหลาย การจัดศูนย์การเรียนรู้ หรือการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการศึกษายังไม่พบการพัฒนาารูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังไม่ปรากฏรูปแบบการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้

ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์มาใช้กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) และยังไม่มีการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ซึ่งจากความสำคัญดังกล่าว ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และความสนใจและมีความพยายามพัฒนารูปแบบการสอน ดังผลวิจัยของ Kijmanuwat (2016, p. 133-134) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า ได้รูปแบบการสอนที่มีองค์ประกอบสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมี 4 องค์ประกอบหลัก คือ แนวคิดของรูปแบบการสอน รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา การนำรูปแบบการสอนไปใช้ และผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการสอน ผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการสอนพบว่ามีประสิทธิภาพ 81.15/85.95 และผลการเปรียบเทียบกระบวนการคิดเชิงระบบด้านกระบวนการและผลลัพธ์การใช้รูปแบบการสอนพบว่า สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ Buri-Suwan and Uamchareon (2017, pp. 318-319) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การดู การฟัง และการอ่าน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า รูปแบบการเรียน การสอน การดู การฟัง การอ่าน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีชื่อว่า “KAI Model” ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระความรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระบบสังคม และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้มี 3 ขั้นตอน คือ ทำความเข้าใจชัดเจน เรียนรู้จากการปฏิบัติ และเพิ่มพูนความสามารถจัดระบบข้อมูล ซึ่งมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ 78.36/75.00, 78.36/70.00 และพบว่า หลังเรียนตามรูปแบบการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีทักษะคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาไทยเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการนำความเป็นตัวตน สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณและวิถีชีวิตในชุมชน อันเป็นสิ่งใกล้ตัวมาเป็นสื่อในการเรียนการสอน ด้วยการพัฒนารูปแบบการสอนที่คิดว่าเหมาะสมสำหรับการสอนวิชาภาษาไทยมากที่สุด สามารถได้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบสิ่งของ เรื่องราวเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ตามความสำคัญ ความจำเป็น และความมีบทบาท เพื่อค้นหาความจริง ความสัมพันธ์และแก่นแท้ขององค์ประกอบนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดเป็นเหตุ เป็นผล การส่งผลกระทบต่อกัน การอาศัยหลักการทางความคิดเพื่อนำไปสู่การสรุป การประยุกต์ใช้ ทำนายหรือคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ดี นอกจากนี้ยังเป็นการปลูกฝังวิถีชีวิต จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น ไม่ลืมรากเหง้าและความเป็นตัวตนของชุมชน อันเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตในเบื้องต้นในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านกระบวนการและผลลัพธ์การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นแนวทางหรือทางเลือกใหม่สำหรับครูผู้สอน ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้โดยการบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อฝึกความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียน

2. นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ เรื่องราวของชุมชนที่ตนอาศัย ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระดับมากที่สุด และยังเป็น การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ก่อให้เกิดความสามัคคีและความเข้าใจที่ดีต่อกัน มีการนำทรัพยากรบุคคล สื่อ ทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมและงบประมาณมาร่วมสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 หรือไม่

3. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับใด

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) เพื่อการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แผนนโยบายการจัดการศึกษา ของเทศบาลนครนครราชสีมา แนวคิด ทฤษฎี หลักการ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน รูปแบบการสอน การคิดวิเคราะห์

2. การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) โดยการศึกษาแนวคิดที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นร่างรูปแบบการสอนโดยอาศัยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (Sutthirat, 2009, p. 25-26) และ Bruner (1963, pp. 1-54) ทฤษฎีการคิดของ Bloom (1956, pp. 6-9, 201) และ Mazano (2001, pp. 11-12) รวมทั้งสองรูปแบบการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process skill) และกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคต ตามแนวคิดของ Torrance (1962, p. 16) ได้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า IIBAS Model มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบการสอน วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการสอน และผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบการสอน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน ได้จากการศึกษาคำอธิบายรายวิชา ตัวชี้วัด และสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติมภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เรื่องชุมชนน่ารู้เคียงคู่ โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) แบ่งเนื้อหาสาระเป็น 9 เรื่อง คือ 1) ชุมชนน่ารู้ 2) เคียงคู่วัดบูรพ์ 3) ข้อมูล ประวัติศาสตร์ 4) ประชาชนและนักคิด 5) พิพิธประเพณี 6) ภาษาถิ่นท้องถิ่น 7) วรรณศิลป์ที่เลื่องลือ 8) อาหารถิ่น คือผัดหมี่ และ 9) เศรษฐกิจที่ดีที่ชุมชน จากนั้นจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ 9 เรื่อง ตามกระบวนการเรียน การสอน 5 ขั้นตอน (PIBAS Modil) คือ 1) ชี้นำข้อมูลเข้าสู่ระบบคิด (Insert data) 2) ชี้นำแสดงความคิดต่อข้อมูล (Think : T) 3) ชี้นำระดมสมอง (Brainstroming : B) 4) ชี้นำวิเคราะห์ (Aanalysis : A) และ 5) ชี้นำสรุปและประเมินผล (Summarize and Evaluation : S) ตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการหาค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพเทียบเกณฑ์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scal) 5 ระดับ (Sri Sa-at, 2010, p. 162) พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.93) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ รวม 18 ชั่วโมง

3.2 แบบทดสอบวัดผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สร้างขึ้นโดยการศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ Sri Sa-ard (2008, p. 49-55) ตามแนวคิดของ Marzan เป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวนทั้งหมด 45 ข้อ ต้องการใช้จริง 30 ข้อ ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์ การเรียนรู้ โดยกำหนดสถานการณ์ 9 สถานการณ์ ประกอบด้วยทักษะ 5 ด้าน คือ การจำแนก การจัดหมวดหมู่ การเชื่อมโยง การสรุปความ และการประยุกต์ ทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยการหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) (Sungraksa, 2016, p. 263) ได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ทำการปรับปรุงแก้ไขภาษาและความซ้ำซ้อน ของประเด็นตัวเลือก แล้วนำไปทดลองใช้ภาคสนาม (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและผ่านการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนมาแล้ว นำคะแนนที่ได้มาทดสอบตามวิธีของ Brennan ใช้สูตร B (B-Index) (Phattiyathani, 2008, p. 76-78) ได้ค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.43-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (B) รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.38-0.87 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้ 30 ข้อ ทำการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของ Lovett (Phattiyathani, 2008, p. 84) ได้เท่ากับ 0.92 และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบวัดความพึงพอใจ สร้างขึ้นโดยการศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดความพึงพอใจและกำหนดรูปแบบจากหนังสือพื้นฐานการวิจัยการศึกษาของ Sri Sa-ard (2008, p. 55-60) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด หาค่าเฉลี่ยโดยการประเมินแยกเป็นรายข้อ รวมทั้งหมด 20 ข้อ ต้องการใช้จริง 15 ข้อ จากนั้นนำมาพิจารณาประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามวิธีของ Sri Sa-ard (2008, pp. 70-71) ได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ นำไปทดลองใช้ภาคสนามกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับทดลองใช้ในแบบทดสอบวัดผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทุกข้อ (Item total correlation) (Phattiyathani, 2008, p. 85) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.75-0.85 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (Sungraksa, 2016, p. 270) ได้เท่ากับ 0.96 นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครนครราชสีมา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 3 ห้องเรียน คือ 3/1 ถึง 3/3 รวม 148 คน (Burapha Wittayakorn), 2017, unpagged) และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 48 คน

5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

5.1 แบบแผนการทดลอง ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental design) รูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์การทดลอง (The single group pretest-posttest) ตามวิธีของ Saiyot and Saiyot (1995, p. 249) ดังนี้

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
กลุ่มตัวอย่าง	T ₁	x	T ₂

5.2 ดำเนินการชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตรวจสอบให้คะแนนและเก็บบันทึกคะแนนไว้ จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และเก็บคะแนนระหว่างเรียนโดยการทดสอบย่อย ประเมินผลงาน และประเมินพฤติกรรมการทำงาน เก็บบันทึกคะแนนครบทุกแผน แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน ตรวจสอบให้คะแนนและเก็บบันทึกคะแนนไว้ และวัดความพึงพอใจนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยแบบวัดความพึงพอใจและเก็บบันทึกผลไว้

6. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้แก่ การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนด้วยเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ (E₁/E₂ : 80/80) การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การทดสอบสถิติ (t-test dependent) และการศึกษาความพึงพอใจ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนา รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ได้รูปแบบการสอนที่เรียกว่า “ITBAS Model” มี 4 องค์ประกอบ

ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน 3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการสอน มี 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 นำข้อมูลเข้าสู่ระบบการคิด (Insert data : I) ขั้นที่ 2 แสดงความคิดเห็นต่อข้อมูล (Think : T) ขั้นที่ 3 ระดมสมอง (Brain stroming : B) ขั้นที่ 4 คิดวิเคราะห์ (Analysis : A) และขั้นที่ 5 สรุปและประเมินผล (Summarize and Evaluation : S) และ 4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบการสอน สามารถสรุปองค์ประกอบและกระบวนการ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอน ITBAS Model โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. ผลการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีดังนี้

2.1 ผลการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (รูปแบบการสอน ITBAS Model) แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอน ITBAS Model

รายการประเมิน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ด้านกระบวนการ (E ₁)	48	135	110.08	7.98	81.54
ด้านผลลัพธ์ (E ₂)	48	30	24.35	2.41	81.18
ประสิทธิภาพ E ₁ /E ₂ = 81.54/81.18					

จากตารางที่ 2 พบว่า การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ITBAS Model) มีประสิทธิภาพ (E₁ /E₂) เท่ากับ 81.54/81.18 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์การสอน 80/80

2.2 ผลการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ITBAS Model) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์การเรียนรู้

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ทดสอบก่อนเรียน	48	14.15	2.49	18.65*	0.00
ทดสอบหลังเรียน	48	24.35	2.41		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านการกระบวนการและด้านผลลัพธ์ก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.15 คะแนน และ 24.35 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านการกระบวนการและด้านผลลัพธ์หลังเรียน พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ITBAS Model) แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอน ITBAS Model

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้	4.70	0.47	มากที่สุด
2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้าทายความคิดและการแสวงหาความรู้	4.77	0.43	มากที่สุด
3. นักเรียนอยากสัมผัสกับเรื่องราววิถีชีวิตของคนในชุมชน	4.80	0.41	มากที่สุด
4. นักเรียนเกิดความภูมิใจในชุมชนที่ตนอาศัย	4.73	0.45	มากที่สุด
5. นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เพื่อนทราบ	4.57	0.50	มากที่สุด
6. นักเรียนพอใจที่เพื่อนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง	4.63	0.49	มากที่สุด
7. นักเรียนได้พัฒนาความคิดและมีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.73	0.45	มากที่สุด
8. นักเรียนขอวิเคราะห้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน	4.73	0.45	มากที่สุด
9. นักเรียนพอใจที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน	4.83	0.38	มากที่สุด
10. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.63	0.49	มากที่สุด
11. นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนการสอน.	4.77	0.43	มากที่สุด
12. กิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	4.73	0.45	มากที่สุด
13. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์สิ่งของ/เรื่องราว/เหตุการณ์ได้	4.73	0.45	มากที่สุด
14. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อน	4.70	0.47	มากที่สุด
15. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้	4.67	0.48	มากที่สุด
โดยรวมเฉลี่ย	4.72	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ITBAS Model) โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72, S.D.=0.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อเช่นกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับที่ 1 คือข้อ 9 นักเรียนพอใจที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ($\bar{X}=4.83, S.D.=0.38$) รองลงมา คือ ข้อ 3 นักเรียนอยากสัมผัสกับเรื่องราววิถีชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{X}=4.80, S.D.=0.41$) ข้อ 2 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้าทายความคิดและการแสวงหาความรู้ และข้อ 11 นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนการสอน เท่ากัน ($\bar{X}=4.77, S.D.=0.43$) ข้อ 4 นักเรียนเกิดความภูมิใจในชุมชนที่ตนอาศัย ข้อ 7 นักเรียนได้พัฒนาความคิดและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ข้อ 8 นักเรียนขอวิเคราะห์เรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน ข้อ 12 กิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และข้อ 13 นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์สิ่งของ/เรื่องราว/เหตุการณ์ได้ เท่ากัน ($\bar{X}=4.73, S.D.=0.45$) ข้อ 1 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ และข้อ 14 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อน เท่ากัน ($\bar{X}=4.70, S.D.=0.47$) ข้อ 15 นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ($\bar{X}=4.67, S.D.=0.48$) ข้อ 6 นักเรียนพอใจที่เพื่อนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และข้อ 10 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เท่ากัน ($\bar{X}=4.63, S.D.=0.149$) และอันดับสุดท้าย คือ ข้อ 5 นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เพื่อนทราบ ($\bar{X}=4.57, S.D.=0.50$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียกว่า “ITBAS Model” ซึ่งผ่านการวิเคราะห์เอกสารจากผู้เชี่ยวชาญ และผ่านการทำการศึกษารายงานผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพิ่มเติม โดยการสอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สอนวิชาภาษาไทย และจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครราชสีมาเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยนำแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาจัดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะนักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้เรียนรู้อยู่ในสถานการณ์ที่เป็นจริง เรียนรู้จากสถานการณ์ที่อยู่ชุมชน เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และหลักการสำคัญของรูปแบบการสอน คือนักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ โดยการจำแนก จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยง เพื่อค้นหาความจริง นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาจัดเป็นประสบการณ์ให้กับนักเรียน ยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ปลูกฝังวิถีชีวิต จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น ไม่ลืมรากเหง้าและความเป็นตัวตนของชุมชน อันเป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิตในเบื้องต้นในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559) สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างเหมาะสม ดังที่ Joyce, Weil and Calhoun (2004, p. 68) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการเรียนการสอนไว้ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม (Social models) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านการประมวลข้อมูลสารสนเทศ (Information processing models) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาบุคคล (Personal models) และรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้หลักการของการให้สิ่งเร้าและการตอบสนอง เช่น รูปแบบการเรียนการสอนแบบรอบรู้ (Mastery learning) รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct instruction) เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang Lizhou (2012, pp. 99-109) ได้พัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน ตามแนวการสอนแบบ Active reading และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม ขั้นที่ 2 นำเสนอความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 ศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 การประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับ ขั้นที่ 6 การสรุปและประยุกต์ใช้

การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ITBAS Model) มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.54/81.18 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์การสอน 80/80 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านกระบวนการและผลลัพธ์การเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.15 คะแนน และ 24.35 คะแนน ตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถกระตุ้นความสนใจ ความต้องการแสวงหาความรู้ ทำลายความคิดและความไม่รู้ของนักเรียนให้สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ทั้งความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิด ทำลายให้นักเรียนพยายามหาหนทางแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ ทดสอบความคิดของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ของ Promwong (1989, p. 24) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ การเรียน พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสอนภาษาไทยได้นำหลักการของ Ministry of Education (2008, pp. 1-2) ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ และใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นต้นมา โดยมีหลักการ แนวคิด และจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ ให้เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นจุดหมาย สำคัญสำหรับการพัฒนาเยาวชน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด และเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ ยึดประโยชน์กับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม จึงส่งผลให้ นักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้รูปแบบการสอน ITBAS Model มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Changjongsapradit, Saengthong and Sarawan (2016, p. 24) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา: กรณีศึกษา โรงเรียนเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังการใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ Lumpkin (1991, pp. 3694-A) ได้ศึกษาผลการสอนทักษะ การคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับ 5 และ 6 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อได้สอนด้วยทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วนักเรียนระดับ 5 และ 6 มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ไม่ต่างกัน นักเรียนระดับ 5 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ไม่แตกต่างกัน สำหรับนักเรียนระดับ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา สูงกว่ากลุ่มควบคุม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ITBAS Model) โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นได้ว่าจัดการเรียน การสอนในรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ ทำให้นักเรียนมีอิสระทางความคิด ได้คิดค้น ตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบ ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายแล้วสรุปความรู้และนำเสนอต่อผู้อื่นทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีความสุข สนุกสนาน ทำให้เกิดความตั้งใจเรียน ส่งผลให้เริ่มมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของตนเองกับความรู้ ในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hemmant (2010, p. 54) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ การเรียนรู้วัฏจักรการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ITBAS Model) ในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ หรือในแต่ละระดับชั้น

2. ควรวิจัยเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ITBAS Model) กับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การเรียนรู้แบบโครงงาน วิธีการเรียนรู้โดยใช้เกม สำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่นและในเนื้อหาวิชาอื่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Bloom, B. A. (1956). *Taxonomy of Education Objective Handbook*. London : PT printing.
- Bruner, J. (1963). *The Process of education*. New York : Alfred A. Knoopf, Inc. and Random House.
- Buri-Suwan, C., & Uamchareon, S. (2017). Teaching and learning styles Development, watching, listening and reading to enhance the analytical thinking and rational thinking for early secondary school students. *Veridian E-Journal, Silpakom University, Thai version, Humanities, Social Sciences and Arts, 10(2)*, 318-335. (In Thai)
- Changjongpradit, S., Saengthong, S., & Sarawan, P. (2017). Teaching development to improve the analytical thinking skills for elementary school students: a case study of Khao Thong School Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province. *Journal of Social Sciences Academic, 10(Special Edition)*, 23-39. (In Thai)
- Hemmant, L. (2010). *Development of analytical thinking ability by using learning cycle management model for Science group of students in grade 4*. A thesis for Master of Research and Evaluation Degree, Thaksin University, Songkhla. (In Thai)
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching* (7th ed.). Boston : Pearson Education.
- Kijmanuwat, N. (2016). *Development of teaching styles for developing systematic thinking processes for secondary school students*. A Dissertation for Doctor of Philosophy Degree in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi. (In Thai)
- Laoreandee, W. (2010). *Learning management strategies and styles to develop thinking skills* (5th ed.). Nakhon Pathom : Silpakorn University Printing Factory. (In Thai)
- Lumpkin, C. R. (1991). *Effects of Teaching Critical Thinking Skills on The Critical Thinking Ability, Achievement, and Retention of Social Studies Content by Fifth and Sixth-Graders*. Ph. D. Dissertation Auburn University. Retrieved May, 1991, from <http://proquest.umi.com/pqdweb/?did=745150621&sid=3&Fmt=2&clientId=71090&R QT=309&VName=PQD>
- Mazano, R. J. (2001). *Designing a New Taxonomy of Educational Objective*. Thousand Oaks, California : Corwin Press.
- Ministry of Education. (2008). *Core Education Curriculum for Primary Education, 2551 B.E*. Bangkok : Agriculture Cooperatives of Thailand Printing. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2011). *National Economic and Social Development Plan 11th issued (2012-2016)*. Bangkok : Office of the Prime Minister. (In Thai)

- Phattiyathani, S. (2008). *Statistical methods for research* (4th ed.). Kalasin : Prasankarnpim printing.
(In Thai)
- Promwong, C. (1989). *Teaching materials, Technology and Communication Studies Module, Unit 1-5*.
Nonthaburi: Office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University.
(In Thai)
- Saiyot, L., & Saiyot, A. (1995). *Educational research techniques* (4th ed.). Bangkok : Suviriyasan.
(In Thai)
- Sri Sa-ard, O. (2008). *Fundamental of Educational Research* (4th ed.). Kalasin : Prasankarnpim printing.
(In Thai)
- Sri Sa-at, B. (2010). *Preliminary research* (8th ed.). Bangkok : Suviriyasan printing. (In Thai)
- Sungraksa, N. (2016). *Quality of research strategies: weaknesses and defects from research findings* (5th ed.). Nakhon Pathom : Silpakorn University Printing. (In Thai)
- Susaoraj, P. (2008). *Thinking development*. Bangkok : 9119 Technical printing. (In Thai)
- Sutthirat, C. (2009). *80 Innovation in learning management that focuses on learners centered*.
Bangkok : Danex Inter Corporation. (In Thai)
- Tesaban 1 School (Burapha Wittayakorn). (2017). *National Basic Education Test Result (O-NET) Thai language subjects, Standard 1.1 Mathayomsuksa 3 Tesaban 1 School (Burapha Wittayakorn)*. Copied documents. (In Thai)
- Tesaban 1 School (Burapha Wittayakorn). (2017). *Number of students report in Mathayomsuksa 3 Tesaban 1 School (Burapha Wittayakorn)*. Copied documents. (In Thai)
- The Ministry of Education Thailand. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok : n.p. (In Thai)
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. NJ : Prentice-Hall.
- Yang Lizhou. (2555). *Model of teaching/thai language reading comprehension/students of Yunnan university of nationalities/ active reading theory/cooperative learning principles*. A Dissertation for doctor of Philosophy Program in Curriculum and instruction, Burapha University, Chonburi.
(In Thai)

ผู้เขียนบทความ

นางสาวฉัตรฉัตรณ์ ศิริวัฒน์

ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) ถนนจอมพล

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail: chatiphon2514@gmail.com